

Kütüphanelerde Web Sitesi Hazırlama ve Uygulama Semineri (FrontPage)

Kamil Çömleki
TED Ankara Koleji
Kütüphane ve Dokümantasyon Merkez Müdürü

İnternet Nedir?

- ◆ İletişim Ağı
- ◆ Ağların Ağı
- ◆ İnternet, insanların her geçen gün gittikçe artan "üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve ona kolayca ulaşma" istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir
- ◆ **"Ne idüğü belirsüz, ettiğünden bellidür."**

Internet Araçları

- ◆ **WWW** - WWW, Web, ya da W3 (World Wide Web), yazı, resim, ses, film, animasyon gibi pek çok farklı yapıdaki verilere kompakt ve etkileşimli bir şekilde ulaşmamızı sağlayan bir çoklu hiper ortam sistemidir.
- ◆ **FTP** - (File Transfer Protocol): Internete bağlı bir bilgisayardan diğerine (her iki yönde de) dosya aktarımı yapmak için geliştirilen bir internet protokolü ve bu işi yapan uygulama programlarına verilen genel addir.
- ◆ **Telnet** - Internet ağı üzerindeki bir makinaya uzaktan bağlanmak için geliştirilen bir TCP/IP protokolü ve bu işi yapan programlara verilen genel addir. Bağlanılan makinaya girebilmek için orada bir kullanıcı hesabının olması gerekir

Internet Araçları

- ◆ **e-mail** - Bilgisayar ağlarının oluşturulma nedenlerinden biri, kişilerin, bir yerden diğerine elektronik ortamda mektup gönderme ve haberleşme isteğidir. E-mail (electronic mail, e-posta), bu amaçla kullanılan servislere verilen genel addir.
- ◆ **Usenet** - Dünya üzerindeki milyonlarca ağ kullanıcısının çok değişik konularda haberler, yazılar gönderdiği bir tartışma platformudur.
- ◆ **Listeler** - İnsanların kendi istekleriyle üye oldukları, grup haberleşme mekanizmalarından biri de listelerdir.
- ◆ **IRC** - (Internet Relay Chat), bir çok kişinin aynı anda etkileşimli mesajlarla haberleşebildiği bir platformdur.

Internet Araçları

- ◆ **Talk** - (bazı sistemlerde ntalk), internet üzerindeki iki kullanıcının aynı anda karşılıklı yazışmasını sağlayan bir protokol ve bu işi yapan programlara verilen genel addir.
- ◆ **Finger** - Bir sistemde (domain) çalışan kişileri görebilmek için finger komutu kullanılabilir.
- ◆ **Ping** - Internet'e bağlı bir bilgisayarın bağlantısının o an açık olup olmadığı Ping komutu ile anlaşılabilir.

Internet ile İlgili Kavramlar

- ◆ **HTTP** - Web'in en ilginç yönlerinden biri de çok basit olmasıdır. Bir Web dökümanına ulaştığımızda herşey 4 ana fazda gerçekleşir: (1) Bağlantı (2) Ne istediğimizin web servisineiletilmesi (3) Cevap (4) ilgili sayfaya yapılan bağlantının kesilmesi. Bu ana safhalar, web üzerinde iletişimin kurallarını tanımlayan bir protokolü oluştururlar.

İSTEMCİ (Bilgiyi Alan)

SUNUCU (Bilgiyi Veren)

Internet İle İlgili Kavramlar

◆ **HTML** - Web Listeyicileri, "navigate" işlemini HTML (Hyper Text Markup Language) denen bir programlama dili yorumlayıcısı kullanarak yaparlar. HTML, ana hatları SGML (Standard Generalized Markup Language) ile belirlenmiş bir döküman formatlama dilidir. Bu dil, daha çok, yazılı bir dökümanı formatlamak ve bir objeden başka bir objeye linkler sağlamak ile ilgili komutlar içerir. HTML, HTTP ve ilgili diğer protokolleri kullanabilmek için renkli ve güzel kullanıcı arayüzleri hazırlamamızı olanaklı kılar.

Son yıllarda, HTML içinde, salt döküman formatlama dışında işler yapan **CGI, Java, JavaScript** gibi unsurlar da kullanılmaktadır. Ayrıca, 2.0'dan sonraki sürümlerde, tablo kullanımı, doldurulabilir form kullanımı, frame vb gibi pek çok yenilik göze çarpmaktadır

Internet İle İlgili Kavramlar

◆ **URL** - URL (Uniform Resource Locators), Web Browser'lar içinden bir web servisine ya da diğer bazı internet servislerine yönlendirme yapılabilmesini sağlayan bir komut formatıdır. URL'ler bir bakıma, internet üzerinde erişebileceğimiz servisleri belirtmek, tanımlamak için kullandığımız adreslerdir. Web Browser içinden 'Open URL' ya da 'Open Location' şeklinde bir seçenek üzerinden uygun URL satırları verilerek, Web, FTP, news, gopher, wais, telnet erişimi yapılabilir.

<servis>://<adres>[:port_numarası]/<dizin>/dosya_adi

http: //www.unak.org.tr/seminer.htm

Internet adresleri

- ◆ **.com** - ticari kuruluşlar (commercial)
- ◆ **.edu** - eğitim kuruluşları (education)
- ◆ **.gov** - devlet kuruluşları (government)
- ◆ **.org** - ticari olmayan kar amacı gütmeyen kuruluşlar
- ◆ **.mil** - askeri kuruluşlar (military)
- ◆ **.net** - ağ organizasyonları (network)
- ◆ **.ac** - akademik kuruluşlar (bazı ülkelerde "edu" karşılığı)
- ◆ **ülke kodu** ISO standart ülke kodu

Internet'in Gelişimi

- **1969** - ARPA(Advanced Research Projects Agency) ile 4 üniversite arasında ilk bağlantı
- **1972** – Elektronik mail tanıtıldı, 1976 yılında Kraliçe Elizabeth ilk e-mailini gönderdi
- **1973** – Transmission Control Protocol/Internet Protocol (TCP/IP) düzenlendi. 1983'de standart olarak kabul edildi
- **1989** – Internet üzerindeki ilk index yaratıldı (Arcie - Peter Deutsche), WAIS oluşturuldu.
CERN(European Laboratory for Particle Physics), Internet Üzerinden Bilgilerin dağıtılması için yeni bir teknik geliştirdi - WWW

Internet'in Gelişimi

- **1991** – Gopher (University of Minnesota)
- **1993** – Mosaic(NCSA) ilk browser
- **1994** – Beyaz Saray web sayfası
- **1996** – Kullanıcı sayısı 45 milyon
- **1999** – Kullanıcı sayısı 200 milyon
- **2000** – 3 milyar web sayfası
günlük 5 milyon sayfa

WWW

- ◆ **Web Sayfası** : Web istemcisinin (Netscape, lynx, msie gibi), bir Web Servisine bağlandıktan sonra tek seferde transfer ettiği bileşik tüm verilerden oluşan html sayfasıdır. Bu sayfadaki bilgiler bileşiktir, çünkü hem grafik/resim bilgileri, hem normal text, hem ses, hem başka merkezlere ve başka dokümanlara linkler olabilir. Bu, o web servisinin bağlandığımızda gelen ilk sayfası ise, "home page" olarak da adlandırılır. home page'ler için dosya adı genellikle "default.html" ya da "index.html" olmaktadır.
- ◆ **Web Sitesi** – Bütün bu web sayfalarının oluşturduğu oluşumdur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler

Web sitemizi hazırlamaya başlamadan önce ele almamız gereken bir kaç konu var.

- ◆ Bunların ilki herşeyi önceden planlamak: Tek bir sayfa mı tasarlayacaksınız, birbirine bağlı sayfalardan oluşan bir siteniz mi olacak? Bir site hazırlayacaksanız sayfaların hangisinden hangisine geçilecek ve bu geçişler nasıl olacak?
- ◆ Eğer bir site oluşturacaksanız, bunun tamamını tek bir klasör altında tutun ve gerekiyorsa bir kısım alt klasörlere bölerek düzenleyin. Farklı sayfalar tarafından paylaşılan nesnelere (mesela resimleri) ayrı klasörler altında saklayın ki aradığınızda bulması ve paylaşılması kolay olsun.

Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ◆ HTML kodu içeren dosyaların adlarının .htm veya .html uzantısı taşıdığına emin olun. Bunun hangisini tercih edeceğinizi bazen servis sağlayıcının kullandığı sunucu programa bağlı olabiliyor ama genelde pek çok program ikisini de kabul ediyor.
- ◆ Dosya adları kesinlikle Türkçe karakter içermesin. Bu, Mac üzerinde çalışan sunucularda dahi sorun yaratabiliyor. Dosya adı içinde Türkçe karakter varsa bu sayfanın görüntülenmesi için browser'da Turkish encoding'in önceden seçili olması gerekebiliyor.
- ◆ Servis sağlayıcınızın ücretlendirme politikasını iyi öğrenin. Yalnızca toplam dosya/klasör büyüklüğüne göre mi para alıyorlar? Siteniz çok popüler olursa ayrıca para isteyecekler mi? Sayfalarınızı yenilemek gerektiğinde nasıl yükleyeceksiniz/değiştireceksiniz?

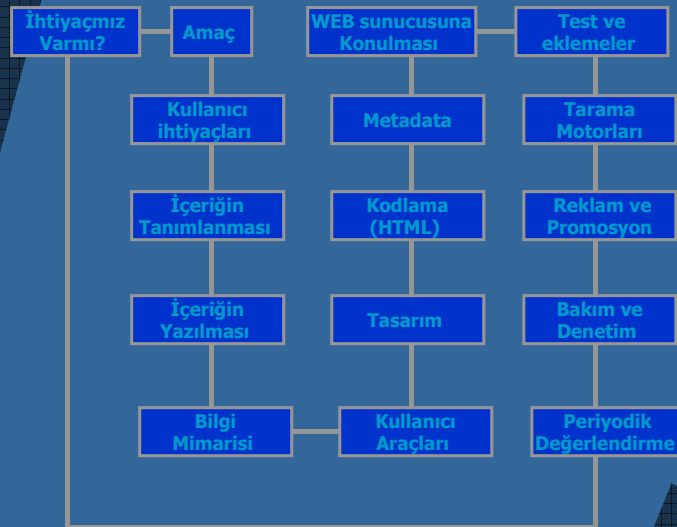

Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ◆ Hazırlanan her sayfa, farklı her tarayıcıda farklı farklı görünür. HTML kodları ne kadar standart olursa olsun, her tarayıcının bunları algılayışında ufak tefek farklılıklar vardır. Bunu aklınızdan çıkarmayın. Hazırladığınız her sayfayı mutlaka farklı tarayıcılarla görüntüleyip deneyin.
- ◆ Bütün tasarımlarınızı mümkün olduğunca basit ve sade tutun. İnternet üzerinde dolaşan gezginlerin hatırı sayılır miktarda bölümü en sade ve çoğu kez yalnızca metinleri görebilen tarayıcılar kullanıyor
- ◆ İnternet üzerindeki pek çok kişi yalnızca 15 inch büyüklüğünde monitör kullanıyor ve bu monitörler hemen hiç bir zaman 800x600 piksel'den fazlasını görüntüleyemiyor. Bu nedenle, sayfanızın büyüklüğünü ve ekranınızın çözünürlüğünü buna göre ayarlamakta fayda var.

WEB Sitesi İş Akış Şeması

Düzenleyiciler (Editörler) Nasıl Olmalıdır?

◆ Kolay kullanım:

Özellikle görsel olmayan düzenleyiciler için, yazılmaya başlanan etiketlerin otomatik tamamlanması, blokların kolay yerleştirilmesi, otomatik girintileme (indentation) vb özellikler yazarın programla boğuşmaktan çok iş yapabilmesini sağlar.

◆ Site yönetimi ve dosyaların sunucuya kolayca aktarılması:

Dosyaların birbirlerine verdikleri çapraz bağların yönetimi zor bir konudur. Seçtiğiniz düzenleyici site haritasını otomatik oluşturma, siteyi bir seferde sunucuya aktarma, dosya ve izin isimlerini sunucu - geliştirme ortamı arasında taşıırken otomatik değiştirme (ör. bütün C:\Site\ referanslarını /home/www/htdocs/'a çevirme) ve bağlantıların doğrulamasını sağlamalıdır. Genel olarak site yönetimi, tümleşik FTP istemcileriyle desteklenmelidir.

Düzenleyiciler (Editörler) Nasıl Olmalıdır?

◆ HTML dışında da farklı dosya tiplerini tanıyabilme:

Varsa sitenizde kullanılan teknolojilere ve programlama dillerine uyumu açısından bu madde önemlidir. Örneğin, PHP ya da ASP kullanan bir sitede basit bir HTML düzenleyicisi yetmeyecektir. Genel bir metin dosyası düzenleyicisi olarak kullanılmak istenen programlar için şart bir özelliktir.

◆ Renkli kodlama:

Özellikle, HTML dışında dosyalarla da çalışıyorsanız, etiketler, parametreler ve metin arasındaki ayırım kolayca görülebilmelidir. Örneğin bazı programlarda yorum satırları, göze çarpmaması amacıyla silik, metinse koyu harflerle, etiketler, fonksiyon isimleri pastel renklerle, parametreleriyse saf renklerle görüntülenmektedir. Bu yazarın, istediği bir bölümü kolayca bulabilmesini sağlar.

Düzenleyiciler (Editörler) Nasıl Olmalıdır?

◆ İyi bir dökümantasyon:

Seçtiğiniz programa yeniyseniz, özelliklerini ve hangi durumlarda nasıl davranacağını, hangi ayarlara izin verildiği, belli işlerin en kolay nasıl çözümleneceğini dökümantasyonlarında kolayca bulabilmelisiniz. Herşeyden öte de, HTML (varsa diğer dillerin) referans elkitapçıkları da programın dökümantasyonuna gömülü gelmelidir. Bu şekilde, programı hiç terketmeden istediğiniz özelliğin yazım stilini kolayca öğrenebilirsiniz

◆ Şablonlama ve proje desteği

Sitedeki birden çok sayfa aynı görünümü kullanacaksa (ki kullanmalıdır), aynı kodları tekrar tekrar yazmak yerine, aynı projedeki sayfalar için 1-2 ana şablonu kullanmak size çok vakit kazandıracaktır

Düzenleyiciler (Editörler) Nasıl Olmalıdır?

◆ Özelleştirilebilme:

Örneğin programın kullandığı kısayol tuşları sizin el alışkanlıklarınıza uymuyorsa, bunları değiştirerek sayfaları daha hızlı hazırlayabilirsiniz. Genel olarak özelleştirilebilmesi gereken ayarlar: dil seçenekleri, kısayol tuşları, otomatik üretilen (tablo, frame, katman vb) blokların istediğiniz stilde yazılabilmesi

◆ CSS desteği:

Her ne kadar şu an için çok yaygın kabul görmese de, CSS gittikçe yükselen bir teknolojidir. Temel olarak HTML'le yanyana kullanılmalıdır. CSS, içerikle sunumu birbirinden ayırmaktadır, ve Webmaster'ların birçok başağrısı sebeplerini ortadan kaldırmaktadır.

Kullanılan Bazı Editörler

- ◆ FrontPage
- ◆ HomeSite
- ◆ Macromedia Dreamweaver
- ◆ HotDog Pro
- ◆ Symantec Visual Page
- ◆ Adobe PageMill
- ◆ Netscape Composer
- ◆ Microsoft Word
- ◆ NotePad

TEŞEKKÜRLER

15 Dakika Ara